

Міністерство освіти і науки України
ВСП «Чортківський фаховий коледж економіки та підприємництва
Західноукраїнського національного університету»

«ЗАТВЕРЖУЮ»

Директор ВСП «ЧФКЕП ЗУНУ»

Тетяна Жовковська

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління витратами»

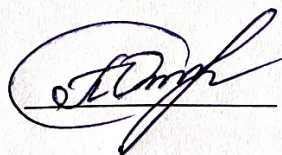
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»/ Підприємництво та торгівля»
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»/ Підприємництво та торгівля»

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»/ «Підприємництво та торгівля» 23 с. « 30 » серпня 2023 року.

Робоча програма складена викладачем циклової комісії фінансів, банківської справи, підприємництва та торгівлі спеціалістом вищої категорії Гевкалюк Наталією Миколаївною

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії фінансів, банківської справи підприємництва та торгівлі
Протокол № 1 від « 30 » серпня 2023 р.

Голова циклової комісії

Ольга Пилипів

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна – «Управління витратами»	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS- 3	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Дисципліна вибіркова
Кількість модулів - 3	Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» «Підприємництво та торгівля»	Рік підготовки: 3-й, Семестр: 6-й
	Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр	Лекцій -27год. Практичні -27год.
Загальна кількість годин -90год.		Самостійна робота-33год. Індивідуальна робота-3год.
		Вид підсумкового контролю: залік – бсеместр

Мета навчальної дисципліни. Мета курсу - надати студентам ґрунтовні знання теоретико-методологічного інструментарію ефективного управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах в загальній системі менеджменту організацій. Дисципліна «Управління витратами» зорієнтована на вивчення теоретико-методологічних аспектів управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах з використанням інформаційно - комунікаційних технологій (ІКТ), сучасного програмного забезпечення, управлінсько-аналітичного забезпечення внутрішнього документообігу та обліку, фінансової звітності підприємств в загальній системі менеджменту організацій.

Вивчення дисципліни «Управління витратами» зорієнтовано на вивчення сутності теоретичних аспектів управління витратами в системі документообігу та контролінгу підприємств за різними його напрямками, класифікації витрат на промислових підприємствах та установах, а також подальшого вивчення методологічних засад оцінювання стану управління витратами, собівартістю та ресурсним забезпеченням на підприємствах; приділено увагу управлінським аспектам і рекомендаціям щодо оптимізації і мінімізації витрат з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), сучасного програмного забезпечення, управлінсько-аналітичного забезпечення внутрішнього документообігу в компаніях. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів наступних **ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ**, зокрема:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, зокрема при аналізі фінансових показників діяльності підприємства, виборі найбільш оптимальної системи управління ресурсним потенціалом підприємства.

ФАХОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ:

формування у студентів знань, умінь і навичок, необхідних для успішного оволодіння професійними– компетенціями у сфері управління витратами на підприємстві,

- здатність до розуміння актуальності використання методологічного інструментарію управління витратами на підприємстві;

- здатність студента формувати рішення щодо ефективного управління витратами в компанії на– засадах самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору необхідної інформації за допомогою сучасного інформаційного та програмного забезпечення; здатність використовувати аналітичний та методологічний інструментарій управління витратами на– підприємстві для обґрунтування управлінських рішень щодо раціонального використання ресурсного потенціалу компанії, розвиток у студента навичок роботи щодо розв'язання комплексних завдань управління ресурсним забезпеченням суб'єкта підприємництва в контексті удосконалення менеджменту організацій.

Результати навчання Вивчення дисципліни надасть змогу студенту отримати:

ЗНАННЯ:

- знання процедур пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;
- знання та розуміння класифікації витрат та ресурсного забезпечення фінансово-господарської діяльності підприємства;
- знання теоретико-методологічного інструментарію управління витратами та ресурсним забезпеченням суб'єктів господарювання за допомогою сучасного програмного забезпечення та інформаційно-комунікаційних технологій;

УМІННЯ:

- уміння демонструвати навички аналізу ситуацій та здійснення комунікацій у різних сферах виявлення проблемних ланок менеджменту організацій та обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію витрат та ресурсного забезпечення підприємств;
- застосовувати методологічний інструментарій управління витратами та ресурсного забезпечення в контексті удосконалення менеджменту організацій.

Програмні результати навчання.

Після вивчення дисципліни «Управління витратами» здобувачі освіти повинні:

- PH 01. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.
- PH 02. Володіти державною та іноземною мовами для складання ділових паперів і комунікації у професійній діяльності.
- PH 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.
- PH 04. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
- PH 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.
- PH 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.
- PH 07. Застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання й обробки даних у сфері фінансів, обліку.
- PH 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.
- PH 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.
- PH 10. Формувати і надавати облікову-аналітичну інформацію для ухвалення управлінських рішень з метою підвищення ефективності бізнесу.

PH 11. Формувати й аналізувати форми фінансової звітності та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

PH 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів.

PH 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів для досягнення спільної мети.

PH 14. Застосовувати інновації.

PH 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань

PH 16. Нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети.

PH 17. Дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.

PH 18. Дотримуватися безпеки життєдіяльності та вживати заходів щодо збереження навколишнього середовища

№п/п	Назва теми	Кількість годин			
		Лекційні	Практичні	Самостійна робота	Індивідуальна робота
1.	Сутність, основні завдання, принципи, функції управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах	2	2	4	
2.	Організаційні аспекти управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах	4	4	4	
3.	Методологія аналітичного оцінювання стану управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах	4	4	4	
4.	Аналітичне оцінювання стану управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах	4	4	4	
5.	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	4	4	4	1
6.	Аналіз та оцінка ефективності управління витратами/ресурсним забезпеченням на підприємстві	4	4	4	
7.	Контролінг витрат в системі менеджменту підприємства	4	4	4	1
8.	Удосконалення управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах	1	1	5	1
	Всього	27	27	33	3

Зміст курсу

Тема 1: Сутність, основні завдання, принципи, функції управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах. Інформаційні джерела про витрати підприємства у фінансовій та статистичній звітності. Визначення та класифікація витрат та ресурсного забезпечення на підприємстві, їх розподіл та види.

Тема 2: Організаційні аспекти управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах в сучасних умовах використання ІКТ та програмного забезпечення. Механізм управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах. Особливості планування витрат і ресурсного забезпечення на підприємстві.

Тема 3: Методологія аналітичного оцінювання стану управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах: аналіз загальної собівартості продукції (робіт, послуг) суб'єкта господарювання; аналіз витрат за елементами і статтями витрат окремих видів продукції (робіт, послуг); аналіз собівартості випуску окремих видів продукції (робіт, послуг) підприємства; аналіз матеріальних витрат та забезпечення матеріальними ресурсами на підприємстві.

Тема 4: Аналітичне оцінювання стану управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах: аналіз витрат на оплату праці та соціальне забезпечення трудового потенціалу підприємства.

Тема 5: Формування витрат за місцями і центрами відповідальності (центр прибутку, центр доходів, центр інвестицій) в системі внутрішнього документообігу та обліково-аналітичної діяльності на підприємстві.

Тема 6: Аналіз та оцінка ефективності управління витратами/ресурсним забезпеченням на підприємстві.

Тема 7: Контролінг витрат в системі менеджменту підприємства.

Тема 8. Удосконалення управління витратами та ресурсним забезпеченням на підприємствах.

Перелік завдань для самостійного вивчення

- 1 Класифікація витрат і її практичне значення.
- 2 Змінні та постійні витрати, їх різновиди.
- 3 Обчислення собівартості одиниці продукції в одно продуктовому, багатопродуктовому виробництві.
- 4 Методи розподілу адміністративних витрат і витрат на збут у разі калькулювання за повними витратами.
- 5 Характеристика системи обліку витрат "стандарт-кост".
- 6 Сутність системи обліку витрат "директ-костинг".
- 7 Методи розподілу поточних витрат на умовно-постійні та умовно-змінні.

- 8 Аналітичні можливості системи "директ-костинг".
- 9 Аналіз беззбитковості діяльності підприємства.
- 10 Місця витрат і центри відповідальності.
- 11 Вимоги до організації центрів відповідальності:
- 12 Кошториси підрозділів.
- 13 Нормативний метод планування витрат.
- 14 Метод планування витрат за техніко-економічними факторами.
- 15 Параметричний метод планування витрат.
- 16 Планування витрат за системою "контролінг".
- 17 Визначення пріоритетних напрямків розвитку підприємства; розбиття річного плану по кварталах.
- 18 Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства.
- 19 Сутність і передумови аналізу системи «витрати — випуск — прибуток» (CVP).
- 20 Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP аналізом.
- 21 Операційний ліверидж (важіль), його визначення та застосування в оперативному аналізі.
- 22 Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності.
- 23 Маржинальний аналіз як метод управління витратами та вибору оптимального обсягу виробництва.
- 24 Методи контролю витрат.
- 25 Порівняння фактичних витрат з плановими. Умови порівнянності фактичних і планових витрат за певний період.
- 26 Форми стимулювання економії ресурсів.
- 27 Методи неофіційної (аналітичної) калькуляції на залізничному транспорті.
- 28 Сутність методу витратних ставок.
- 29 Розрахунок собівартості одиниць роботи і простою рухомого складу методом витратних ставок.
- 30 Визначення залежності собівартості перевезень від показників використання рухомого складу.

Критерії оцінки знань:

Оцінка «5» («Відмінно») виставляється за наступних умов:

- студент засвоїв увесь програмний матеріал, його знання творчі і осмислені, він виділяє найбільш суттєве у питанні, добре знає головні положення, розкриває причинно-наслідкові і функціональні зв'язки понять і категорій;

- вільно володіє категоріальним апаратом активно використовує рекомендовану для вивчення основу і додаткову навчальну літературу, а також матеріали наукових досліджень – монографії, статті тощо;
- демонструє знання фактичного матеріалу, виявляє власне ставлення до вивченого, уміє робити висновки, пов'язуючи теоретичні положення із господарською практикою, легко виконує задачі і практичні завдання із курсу;
- володіє культурою викладу інформації, викладає знання у логічній послідовності, чітко формулює думки, його мова грамотна.

Оцінка «4» («Добре») виставляється тоді, коли студент:

- знає програмний матеріал, не допускає у відповіді серйозних помилок, легко виправляє окремі неточності, якщо викладач вказує на них;
- відповідає без особливих труднощів на додаткові питання;
- при відповіді використовує додаткову рекомендовану літературу, достатньо добре володіє категоріальним апаратом, але зіштовхується із певними труднощами при виявленні причинно-наслідкових і функціональних взаємозв'язків окремих понять і категорій;
- без особливих труднощів виконує задачі і практичні завдання із курсу;
- відповідає переважно у логічній послідовності, достатньо чітко висловлює свої думки, володіє культурою мовлення.

Оцінка «3» («Задовільно») виставляється за умови, що студент:

- засвоїв у цілому програмний матеріал, знає основні положення курсу, дає визначення більшості категорій і понять, однак не досить глибокі;
- відповідає на рівні загальних уявлень про предмет, що поєднується із елементами наукового рівня;
- водночас не володіє навичками самостійного аналізу, відчуває труднощі при відповіді на уточнюючі і додаткові питання, надає перевагу питанням репродуктивного характеру;
- не вміє робити логічних висновків, не може пов'язати теоретичні положення із практикою, лише при допомозі викладача виконує задачі і практичні завдання із курсу.

Перелік рекомендованої літератури

1. Артамонова Н.С. Управління витратами. навч.посібник. ЦУЛ-2019. 116с.
2. Варченко О. М., Свиноус І. В., Микитюк Д. М., Іванова Л. С., Биба В. А. Організаційно-економічна сутність управління витратами сільськогосподарських підприємств. Продовольчі ресурси. 2020. № 14. С.220-229.
3. Гапоненко А. Л., Савельєва М. В. Теорія управління. URL: https://stud.com.ua/31796/menedzhment/teoriya_upravlinnya (дата звернення 12.12.2022).
4. Гаврильченко О.В. Системний підхід до управління витратами підприємства: стаття. Харків : ХНЕУ.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
6. Савицька О. М. Теоретико-методологічні засади удосконалення системи управління витратами на підприємстві в контексті підвищення ефективності його діяльності та розвитку контролінгу / О. М. Савицька // Теорія та методологія обліку, оподаткування, аудиту та аналізу в системі інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарювання: колективна монографія *Текст+ / за заг. ред. д.е.н., проф. О. А. Сарапіної; ХНТУ. – Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2018. – 272 с. (Розділ 2, підрозд. 2.2, – С. 166-194).
7. Савицька О. М. Управління витратами на підприємствах в контексті підвищення їх конкурентоспроможності, розвитку контролінгу, фінансового обліку та бюджетування / О. М. Савицька // Scientific and pedagogic internship «Innovative Educational Technologies: European Experience and its Application in Internship in Economics and Management» : Internship proceedings, January 20 – 31, 2021. Kielce, Poland: Konsorcjum Naukowo-Edukacyjne, 2021. 176 pages (P. 135-139).
8. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. Ефективна економіка. 2019. № 6. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7126> (дата звернення: 13.07.2019). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.55. (Індексується в міжнародних наукометричних базах даних: Google Scholar, Google Академия, Index Copernicus).
9. Труніна І. М., Онищенко О. В. Методичні підходи до управління затратами промислових підприємств. Modern Economics. 2018. № 7. С. 182–191.
10. Квасницька Р., Агаєв М. Історичні аспекти та сучасні бачення категоріальної сутності витрат. Scientific Foundations in Economics and Management : collective monograph / Kovalenko V., Lyutyu I., Zatonatska T., International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2022. P.234-23

11.Квасницька Р. С. Теоретичний базис управління витратами підприємства. *Modern Economics*. 2022. № 34(2022). С. 50-54. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-07)

12. Радіонова, Наталія Йосипівна, Управління витратами промислового підприємства в ринкових умовах: теорія, методологія, практика : монографія / Н.Й. Радіонова ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет технологій та дизайну. - Київ : КНУДТ, 2019. - 404 сторінки : рисунки, таблиці.

13. Радіонова Н.Й. Класифікація витрат підприємства як інструмент управління. *Вісник економічного транспорту і промисловості*. 2018.№64.С.74-80.

14.Рощина Н. В. Управління витратами в системі оцінки ефективності діяльності промислових підприємств. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць*. Вип. 11. С. 216-221.

15. Ляшенко, Г., & Овсяннікова, В. (2022). ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ. *Економіка та суспільство*, (45). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-27>

16.Малюта Л., Бессонова Л. Проблеми обліку витрат на підприємствах та шляхи їх вирішення / Матеріали ІХ-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка «Соціальні та економічні вектори інноваційного розвитку бізнес-структур» ТНТУ імені Івана Пулюя, (Тернопіль, 23 квітня 2020р.). Тернопіль : ТНТУ, 2020. С.18-19.

17. Олійник Т., Зайцева К. Система управління витратами підприємства. *ДНУ ім. О.Гончара*, №11 (75) (2019), Економічні науки

18.Пеняк, Ю. С., & Сергієнко, О. А. (2023). Інструментарій обліково-аналітичного управління витратами. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (9). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-09-03>

19. Череп, Алла Василівна. Управління витратами підприємств : підручник / А.В. Череп, О.Г. Череп ; Запорізький національний університет, Міністерство освіти і науки України. - Запоріжжя : Мокшанов В. В., 2018. - 319 с.

20.Черняєва О. О. Особливості формування системи управління витратами підприємства : теоретичний аспект. *Наукові праці МАУП*. Вип. 52(1). С. 96-104

21. Ющишина Л. Менеджмент ресурсів та витрат. Курс лекцій. Луцьк: Волинський національний університет ім. Л.Українки, 2022.103с.